

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Instytut Historii WHiDK

Kierunek:

Historia

Specjalność:

Europa Wschodnia

Poziom:

studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

**Dzieje Polaków na Wschodzie
(History of Poles in the East)**

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot specjalnościowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok III, semestr letni

Wymiar:

wykład: 30 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 2

Forma zaliczenia:

wykład: zaliczenie z oceną

Prowadzący:

wykład: ks. prof. dr hab. Józef Wołczański;

Koordynator sylabusu:

ks. prof. dr hab. Józef Wołczański

Sylabus dostępny w ramach:

- [Dzieje Polaków na Wschodzie](#) [na kierunku:] [Europa Wschodnia](#) (H_EW), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, III rok, semestr letni
 - [prowadzący wykład:30h/zo/2ECTS]: ks. prof. dr hab. Józef Wołczański;

Wymagania wstępne:

Podstawowe informacje z zakresu historii Polski

Cele:

Zaznajomienie studentów z głównymi zagadnieniami dotyczącymi losów Polaków na wschodnich terenach

I i II Rzeczypospolitej, w możliwie najszerszym kontekście prawno-społeczno-kulturalnym.

Treści kształcenia:

Przedstawienie w układzie chronologicznym dynamiki napływu Polaków na tereny rusko-litewskie I Rzeczypospolitej i ich bytowania oraz wpływu na oblicze kulturowe tych ziem.

Charakterystyka podziałów administracyjnych Rusi Czerwonej, Podola i Wołynia; przedstawienie procesu migracji Polaków na ww. tereny, ich wpływ na dokonujące się tutaj zmiany prawno-ustrojowe pod wpływem wzorów prawnych panujących w Koronie (kolonizacja na prawie niemieckim, procesy urbanizacyjne); udział Polaków w transkontynentalnej wymianie towarowej oraz działalności gospodarczej i handlowej (szlaki handlowe, kontrakty lwowskie, dubieńskie i kijowskie, jako miejsca wymiany handlowej i kulturalnej, żegluga czarnomorska w k. XVIII i pocz. XIX w.); militarne aspekty polskiej obecności na terenach wschodnich; prawne uwarunkowania bytowania szlachty polskiej pod zaborem rosyjskim (relikty samorządu szlacheckiego po trzecim rozbiórce, akcja legitymacji i weryfikacji szlachectwa, jako narzędzie walki z polskością; życie kulturalne Polaków na Kresach (m. in. Liceum Krzemienieckie); Polacy na kresach wschodnich II Rzeczypospolitej (m. in. osadnictwo wojskowe, Związek Szlachty Zaściankowej); eksterminacja Polaków na terenach wcielonych do ZSRR (lata 30-te XX w. i wschodnich II Rzeczypospolitej lata 30-40 XX w.).

Efekty kształcenia:

Po odbyciu całego cyklu zajęć student powinien osiąść w stopniu rozszerzonym wiedzę na temat losów Polaków na wschodnich terenach I Rzeczypospolitej w okresie niepodległego bytu państwowego i pod zaborem rosyjskim.

Metody i narzędzia dydaktyczne:

Wykład z użyciem pomocy multimedialnych, map i oryginalnych dokumentów

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Zaliczenie zajęć na podstawie obecności na zajęciach.

Lektury podstawowe:

A. L. Białkowski, Podole w XVI w. Rysy społeczne i gospodarcze, Warszawa 1920; A. Fastnacht, Osadnictwo ziemi sanockiej w latach 1340-1650, Wrocław 1962; M. Horn, Miejski ruch osadniczy na Rusi Czerwonej do końca XV wieku, RDGS, t. 35, 1974, s. 49-74; M. Horn, Miejski ruch osadniczy na Rusi Czerwonej 1501-1648, ZN WSP w Opolu, ser. A, Historia XIII, 1975, s. 29-36; A. Janeczek, Polska ekspansja osadnicza w ziemi lwowskiej XIV-XVI wieku, PH, t. 19, 1978, z. 4, s. 597-622; A. Janeczek, Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od schyłku XIV- do początku XVII w., Warszawa 1993; J. Kurtyka, Podole w czasach jagiellońskich. Studia i materiały, Kraków 2011; H. Litwin, Napływ szlachty polskiej na Ukrainę 1569-1648, Warszawa 2000; D. Beauvois, Polacy na Ukrainie 1831-1863. Szlachta polska na Wołyniu, Podolu i Kijowszczyźnie, Paryż 1988; A. Prochaska, Lenna i małstwa na Rusi i Podolu, RAU whf, ser. II, t. XVII, 1902, s. 1-29; W. Dworzaczek, Leliwici Tarnowscy. Z dziejów możnowładztwa małopolskiego, wiek XIV-XV, Warszawa 1971; M. Wolski, Urzędnicy wołyńscy XIV-XVIII wieku. Spisy, Kórnik 2007 (wstęp); J. Bielecka, Kontrakty lwowskie w latach 1768-1775, Poznań 1948; H. Ułaszyn, Kontrakty kijowskie. Szkic historyczno-obyczajowy z l. 1798-1898, Petersburg 1900; R. Aftanazy, Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej, t. 1-11, Wrocław 1991-1997; M. Kukiel, Pierwsze próby powstańcze po trzecim rozbiórce 1795-1797, Kraków 1912; K. Jasiewicz, Zagłada polskich kresów. Ziemiaństwo polskie na Kresach Północno-Wschodnich Rzeczypospolitej pod okupacją sowiecką 1939-1941, Warszawa 1997; M. Kosman, Polacy w Wielkim Księstwie Litewskim, w: Społeczeństwo Polski Średniowiecznej, t. 1, Warszawa 1981;

Lektury uzupełniające:

J. Baszanowski, Z dziejów handlu polskiego w XVI-XVIII w. Handel wołami, Gdańsk 1977; J. Kuś, Manowie jarosławscy. Z zagadnień stosunków lennych na Rusi Czerwonej (XIV-XVI w.), „Przemyskie

Zapiski Historyczne”, R. III, 1985, s. 19-35; S. Kieniewicz, Daniel Beauvois o kresach południowych, Przegląd Historyczny, t. 77, 1986, z. 4, s. 767-775; S. Łysenko, E. Czerniecki, Pravobereżna szljachta kin. XVIII-persza poł. XIX st., Biła Cerkva 2002; K. Pułaski, Stare osady w ziemi kamienieckiej i dziedziczące na nich rody podolskiej szlachty historycznej, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, 1902; M. Wolski, Zmiany heraldyczne u szlachty polskiej w kontekście jej migracji na Podole, w: Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu, t. 1, Kraków 2000, s. 271-279; J. Malczewski, Miasta między Wisłoką a Sanem do początku XVI w., Rzeszów 2006; I. R. Sobieszczański, Nieznane kresowe herbarze powiatowe z roku 1795, Miesięcznik Heraldyczny, t. 13, s. 23-28; P. Gerligi, Odesa. Istoria mista 1794-1914, Kyjiv 1999

Uwagi: